

LIETUVOS RESPUBLIKOS TEISINGUMO MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, Gedimino pr. 30, LT-01104 Vilnius,
tel. (8 5) 266 2984, faks. (8 5) 262 5940, el. p. rastine@tm.lt, <https://tm.lrv.lt>.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188604955

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

2023-01- Nr.

DĖL NOTARIMO PROJEKTO TEIKIMO

Teikiame skubos tvarka Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Notarų atlyginimo dydžių (įkainių) nustatymo metodikos patvirtinimo“ projektą (toliau – Projektas). Projektas parengtas įgyvendinant 2022 m. gruodžio 30 d. Lietuvos Respublikos notariato įstatymo Nr. I-2882 3, 4, 6, 6², 8, 10¹, 10³, 10⁴, 19, 20, 22, 22¹, 24, 27¹, 28, 34, 46, 60, 62 straipsnių pakeitimo, Įstatymo papildymo 28² straipsniu ir VII skyriumi ir 9, 10, 10² straipsnių pripažinimo netekusiais galios įstatymo Nr. XIV-1714 nuostatas, kurios įtvirtina, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybė tvirtina notarų atlyginimo dydžių (įkainių) nustatymo metodiką, atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos notariato įstatymo 19¹ straipsnyje nurodytus notarų atlyginimo dydžių (įkainių) nustatymo kriterijus.

I. Sprendžiama problema	Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės 2020 m. gruodžio 14 d. valstybinio audito ataskaitoje Nr. VAE-14 „Ar užtikrinama, kad antstoliams ir notarams pavestos valstybės funkcijos būtų vykdomos efektyviai“ ¹ (toliau – Valstybės kontrolės ataskaita) buvo konstatuota, kad nereglementuotas Notariato įstatyme įtvirtintų notaro atlyginimo įkainių nustatymo kriterijų taikymas, nėra numatyta, kaip kriterijai turi būti taikomi, nustatant įkainius, nenustatyta įkainių apskaičiavimo tvarka, todėl notaro atlyginimo įkainių dydžiai nepagrįsti ekonominiais skaičiavimais. Atsižvelgdama į tai, Valstybės kontrolė pateikė 3.2. rekomendaciją – nustatyti notaro atlyginimo įkainių apskaičiavimo metodiką, kurioje būtų įtvirtintas Notariato įstatyme įtvirtintų kriterijų taikymas ir notaro atlyginimo įkainių nustatymo būdai.
II. Siūlomos priemonės	Vyriausybės strateginės analizės centras (toliau – STRATA) atlikto tyrimą „Notaro atlyginimo įkainių galimų nustatymo kriterijų ir tvarkos analizė“ (toliau – Tyrimas) ² ir parengė notarų atlyginimo už notarinių veiksmų atlikimą, sandorių projektų parengimą, konsultacijas ir technines paslaugas dydžių (toliau – įkainių) nustatymo metodiką ir pasiūlymus dėl praktinio jos įgyvendinimo. Tyrimo metu buvo nustatyta, kad visi Notariato įstatymo 19 ¹ straipsnyje numatyti įkainių nustatymo kriterijai yra vienodai svarbūs, jie sudaro vientisą ir neskaidomą metodologinį pagrindą, yra neatsiejamai susiję vienas su kitu ir negali būti įvertinti atskirais svorių įverčiais. Atsižvelgiant į tai, Projekte

¹ Prieiga per internetą: <https://www.valstybeskontrolė.lt/LT/Product/23971/ar-uztikrinama-kad-antstoliams-ir-notarams-pavestos-valstybes-funkcijos-butu-vyk>.

² Prieiga per internetą: https://strata.gov.lt/wp-content/uploads/2022/12/NOTARAI_ATASKAITA_2022-11-22.pdf

	<p>nustatomas šių kriterijų turinys ir atskleidžiamas jų taikymas nustatant konkrečius notaro atlyginimo įkainių dydžius.</p> <p>STRATA notaro atlyginimo įkainiams nustatyti siūlo naudoti vidutinės savikainos metodiką, pagal kurią, įvertinus vidutinės savikainos lygį, turi būti taikoma maržos norma, leidžianti notarams gauti tokį vidutinį notaro atlygį, kuris užtikrintų notarų ekonominį nepriklausomumą ir notarinių veiksmų prieinamumą rajonuose.</p> <p>Įvertinus STRATA Tyrimo rekomendacijas, Projektu siūloma vidutinį notaro atlygį nustatyti iš trijų sudedamųjų dalių:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) pajamų, gautinų už notaro, kaip teisės profesionalo darbą, atitinkančių Lietuvos Aukščiausiojo Teismo, Lietuvos apeliacinio teismo ir apygardų teismų teisėjų gaunamo neto darbo užmokesčio vidurkį (toliau – teisėjų darbo užmokesčio vidurkis); 2) pajamų, gautinų už notaro biuro darbo organizavimą, atitinkančių labai mažų ir mažų valstybės valdomų įmonių vadovų gaunamos neto mėnesinės algos (pastovioji dalis kartu su kintamąją dalimi) vidurkį (toliau – VVI vadovų darbo užmokesčio vidurkis); 3) papildomos profesinės veiklos rizikos, kuri suprantama kaip 35 darbo dienų per metus³ kompensavimas (kas sudaro 14% teisėjų darbo užmokesčio ir VVI vadovų darbo užmokesčio vidurkių sumos) ir notarinių veiksmų atlikimo pasekmių bei žalos atsiradimo rizikos tikimybė, išreikšta pinigine verte. <p>Šių kriterijų pasirinkimas grindžiamas tuo, kad pagal Lietuvos teisę notaro statusas yra dvejopas. Viena vertus, jis yra valstybės įgaliotas asmuo, kurio veikla orientuojama į civilinių teisinių santykių apyvartos teisėtumo priežiūros užtikrinimą. Šiame kontekste paminėtina, kad notaras savo veikloje yra įpareigotas vadovautis lotyniškojo notariato principais, be kita ko, nepriklausomumo principu, kurio turinys yra panašus į teisėjų nepriklausomumo principą. Kita vertus, notaras yra laisvosios profesijos atstovas, kuris verčiasi savarankiška profesine veikla. Jo privatumas pasireiškia darbo organizavimo srityje: notaras dirba savarankiškai ir yra ekonomiškai nepriklausomas, savo nuožiūra priima į darbą jam reikalingus biuro darbuotojus, moka jiems atlyginimą, įsigyja biuro patalpas ar jas nuomoja, perka reikiamą inventorių ir kitus reikmenis, notarui nėra užtikrinamos apmokamos atostogos, kompensacijos dėl nedarbingumo, nekompensuojamos išlaidos kvalifikacijos kėlimui ir pan. Be to, notarui taikomas asmeninės atsakomybės principas, pagal kurį notaras atsako už savo, savo atstovo ir notaro biuro darbuotojų kaltais veiksmais fiziniams ar juridiniams asmenims vykdant notaro profesinę veiklą padarytą žalą.</p> <p>Pagal STRATA sukurtą įkainių nustatymo modelį siūloma visus notarinius veiksmus suskirstyti pagal grupes, nes tai reikšmingai palengvina įkainių perskaičiavimą ir naujų įkainių nustatymą. Projektu numatoma, kad notarinių veiksmų grupės bus tvirtinamos teisingumo ministro įsakymu. Toks reguliavimas sudarys sąlygas operatyviai reaguoti į teisinio reguliavimo pasikeitimus tais atvejais, kai atsiranda naujos arba panaikinamos anksčiau buvusios notarinių veiksmų rūšys.</p>
--	--

³ Per metus yra 250 darbo dienų, siūloma kompensuoti vidutinį atostogų dienų per metus skaičių (20 darbo dienų), nedarbingumo dėl ligos dienų per metus skaičių (5 darbo dienos), vidutinį kvalifikacijai kelti skiriamų dienų per metus skaičių (6 darbo dienos), vidutinį teisiniams procesams skiriamų darbo dienų per metus skaičių (3 darbo dienos) ir kitai notaro veiklai, tiesiogiai nesusijusiai su notarinių veiksmų atlikimu, darbo dienų per metus skaičių (1 darbo diena).

	<p>Projektu įkainius siūloma apskaičiuoti tokiu nuoseklumu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Atskiroms notarinių veiksmų grupėms nustatomas atliktų notarinių veiksmų skaičius, vidutinės notarinių veiksmų pajamos ir sąnaudos, apskaičiuojama <i>notarinių veiksmų savikaina</i>. 2. Nustačius kiekvieno notarinio veiksmo savikainą, apskaičiuojamos <i>faktinės maržos</i> (pajamų, gaunamų iš konkrečių notarinių veiksmų, ir sąnaudų šiems veiksams atlikti santykis) – sumos, tenkančios vienam notarinių veiksmų vienetui ir išreiškiamos procentais nuo notarinio veiksmo savikainos. 3. Nustatomas kiekvieno notarinio veiksmo <i>vidutinis įkainio įvertis</i>, kuris susideda iš faktinės maržos ir savikainos. 4. Ypatingas dėmesys įkainių nustatymo metodikoje yra skiriamas socialiai reikšmingiems notariniams veiksams. Projekte siūloma nustatyti, kad, apskaičiuojant socialiai jautrių notarinių veiksmų įkainius, bus taikoma kryžminio subsidijavimo procedūra, pagal kurią socialiai jautrių notarinių veiksmų nuostoliai (atsirandantys dėl to, kad socialiai jautrių notarinių veiksmų savikaina gali būti didesnė už nustatytus įkainius) bus perkeliami pelningiems notariniams veiksams toje pačioje Notarinių veiksmų grupėje, o visos Notarinės veiksmų grupės nuostoliai paskirstomi pelningiems notariniams veiksams pagal pelningų notarinių veiksmų sąnaudų proporcijas ir pridedama, kaip papildoma, notarinių veiksmų sąnaudų dalis savikainoje. Be to, pažymėtina, kad, vadovaujantis Notariato įstatymo 19 straipsnio 1 dalimi, konkrečios įkainių išimtys ir lengvatos bus nustatytos Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu patvirtintame notarų <i>įkainių sąraše</i>, Vyriausybei priimant politinius sprendimus ir atsižvelgiant tiek į remtinas socialines grupes, tiek į atskirus notarinius veiksmus, kuriems visuomenėje teikiama ypatinga reikšmė. 5. Apskaičiuojamos <i>faktiškai gaunamos notarų grynosios pajamos</i>. 6. Siekiant užtikrinti notarinių paslaugų teritorinį prieinamumą rajonuose ir nepažeisti notarų ekonominio nepriklausomumo, nustatomos <i>naujos įkainių maržos</i>. <p>Projektu siūloma įtvirtinti, kad notarų įkainiai būtų peržiūrimi kiekvienais kalendoriniais metais iki spalio 1 d., įvertinant, ar įkainių metodikoje nustatyta tvarka apskaičiuotas vidutinis notaro atlygis atitinka faktiškai gaunamas notarų grynąsias pajamas.</p> <p>Įvertinus STRATA pateiktas rekomendacijas, Projektu siūloma atsisakyti įkainių už papildomus notarinius veiksmus kategorijos ir nustatyti, kad į notarinio veiksmo įkainį yra įtraukiama kaina už papildomus veiksmus, kurie visada yra būtini atliekant pagrindinį notarinį veiksmą (pavyzdžiui, notarinio dokumento projekto parengimas, privalomų pagal teisės aktus duomenų perdavimas valstybės registrams, registrų tvarkytojui surinktų lėšų administravimas, šalių valios ir aplinkybių, turinčių esminės reikšmės notariniam veiksmui atlikti, išsiaiškinimas).</p> <p>Toks siūlymas grindžiamas tuo, kad šiuo metu nors ir yra nustatyti maksimalūs įkainiai už konkrečius notarinius veiksmus, tai negarantuoja, kad notarui nebus mokama daugiau, nes teisinis reguliavimas leidžia notarui imti atlyginimą už paminėtus papildomai atliekamus veiksmus.</p> <p>STRATA taip pat pateikė rekomendacijas dėl įkainių metodikoje naudojamų būtinų duomenų surinkimo. Pagal siūlomą metodiką, notarų sąnaudų apskaičiavimui yra reikalingi detalūs duomenys apie notarų sugaišto laiko ir gautų pajamų proporcijas pagal atskiras notarinių veiksmų grupes.</p>
--	---

	Tokie duomenys bus gaunami apklausos būdu, notarams pildant anketas, kurių forma bus patvirtinta teisingumo ministro įsakymu. Projektu numatoma, kad šias anketas Teisingumo ministerija ne rečiau kaip kas 3 metus arba ne vėliau kaip per vienerius metus nuo įkainio už naujo notarinio veiksmo atlikimą nustatymo dienos elektroniniu paštu išsiųs kiekvienam notarui.
III. Priemonių kaštai	Projektui įgyvendinti valstybės biudžeto lėšų nereikės.
IV. Nauda visuomenei	<p>Priėmus siūlomus pakeitimus, bus įtvirtinta įkainių nustatymo metodika, kurioje bus:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) atskleistas Notariato įstatymo 19¹ straipsnyje įtvirtintų įkainių nustatymo kriterijų turinys ir nustatytos šių kriterijų taikymo taisyklės. Tai suteiks galimybę įvertinti, ar modeliuojami įkainiai atitinka Notariato įstatymo 19 straipsnio reikalavimus ir 19¹ straipsnyje įtvirtintus įkainių kriterijų. 2) sudarytos sąlygos nustatyti įkainius, pagrįstus objektyviais duomenimis ir ekonominiais skaičiavimais, 3) įtvirtinta aiški kryžminio subsidijavimo procedūra, 4) nustatyti skaidresni įkainiai, apimantys ne tik įkainius už pagrindinio notarinio veiksmo atlikimą, bet taip pat ir už papildomus veiksmus, kurie visada yra būtini atliekant pagrindinį notarinį veiksmą, 6) užtikrintas kasmetinis įkainių peržiūros mechanizmas, atsižvelgiant į notarų ekonominio nepriklausomumo, notarinių veiksmų prieinamumo ir profesinės veiklos rizikos įverčių pokyčius. <p>Taigi, Projektu bus sukurtas politikos instrumentas, kurio pagalba bus stebimas ir reguliuojamas notarų vidutinių grynųjų pajamų lygis, užtikrinamas notarų ekonominis nepriklausomumas ir notarų paslaugų prieinamumas regionuose.</p>

Projektas nėra notifikuoamas Europos Komisijai pagal Informacijos apie techninius reglamentus ir atitikties įvertinimo procedūras teikimo taisyklę, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. gegužės 20 d. nutarimu Nr. 617 „Dėl Informacijos apie techninius reglamentus ir atitikties įvertinimo procedūras teikimo taisyklę patvirtinimo“, reikalavimus, kadangi Projektas nepatenka į minėtų taisyklių reguliavimo sritį.

Projektu prisidedama prie Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos, kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Seimo 2020 m. gruodžio 11 d. nutarimu Nr. XIV-72, 197.5 punkte numatyto siekio, kad notarų įkainių reguliavimas būtų paremtas planavimu, skaidrumu, objektyviai pagrįstomis sąnaudomis ir būtų užtikrinta, kad visi įkainiai ir jų sandara būtų maksimaliai vieši ir suprantami visuomenei. Projektas parengtas, siekiant įgyvendinti Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. kovo 10 d. nutarimu Nr. 155, 8.4.4 papunktyje numatytą veiksmą „Išanalizuoti antstolio vykdymo išlaidų dydžių ir notaro atlyginimo įkainių galimus nustatymo kriterijus ir tvarką, parengti ir priimti teisės aktus dėl jų pakeitimo“. Už šio veiksmo įgyvendinimą atsakinga Teisingumo ministerija, jo vykdymo pradžios terminas – 2021 m. I ketvirtis, o numatytas įvykdymo terminas – 2023 m. IV ketvirtis.

Projektas parengtas remiantis STRATA atliktu Tyrimu, kuriame, be kita ko, atliktas ir notarinių veiksmų įkainių teisinio reguliavimo *ex post* ir *ex ante* vertinimas, t. y. vertinama kiek esami ir modeliuojami notarinių veiksmų įkainiai atitinka Valstybės kontrolės ataskaitoje iškeltus

tikslus⁴ ir Notariato įstatymo 19¹ straipsnyje nustatytus notarinių veiksmų įkainių reguliavimo kriterijus. Atsižvelgiant į tai, atskiras numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimas neatliekamas.

Projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas.

Projektas skelbiamas Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos teisės aktų informacinės sistemos (TAIS) Projektų registravimo posistemyje.

Projektas derintas su Lietuvos Respublikos finansų ministerija, Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnyba ir Lietuvos notarų rūmais.

Lietuvos Respublikos finansų ministerija ir Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija pastabų ir pasiūlymų neturėjo. Projektas patikslintas pagal Specialiųjų tyrimų tarnybos ir Lietuvos notarų rūmų pastabas. Specialiųjų tyrimų tarnybos ir Lietuvos notarų rūmų pastabos, į kurias po papildomo derinimo darbo tvarka neatsižvelgta ar atsižvelgta iš dalies, įvertintos Projekto derinimo pažymoje.

Projektą parengė Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos Teisinių paslaugų politikos grupės (l. e. p. grupės vadovė Aurelija Giedraitytė, tel. 8607 69523, el. p. aurelija.giedraityte@tm.lt) patarėja Božena Rus, tel. 8671 86305, el. p. bozena.rus@tm.lt.

PRIDEDAMA:

1. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo projektas, 11 lapų.
2. Suinteresuotų institucijų raštai, 6 lapai.
3. Derinimo pažyma, 5 lapai.

Teisingumo ministrė

Ewelina Dobrowolska

⁴ Valstybės kontrolės ataskaitoje, be kita ko, rekomenduojama Vyriausybei užtikrinti, kad būtų nustatyta notaro atlyginimo įkainių apskaičiavimo tvarka, apimanti įstatymo numatytų kriterijų taikymą, įkainių nustatymo būdus ir taisykles; užtikrinti notarų paslaugų fizinį prieinamumą.

Božena Rus, tel. 8671 86305, el. p. bozena.rus@tm.lt